

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

ОБГОВОРЕНО ТА ПОГОДЖЕНО
Методичною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № 3 від 14.09 2023р.

Голова ради

 Н. А. Шмаль

ЗАТВЕРДЖЕНО

Педагогічною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № 3 від 12.09 2023р.

Голова ради

 О. А. Драгомирецька

«Юні друзі природи» для дошкільного віку
навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку

1 рік навчання

Вінниця 2023

Укладач:

Гаврилюк Іванна Анатоліївна - методист Вінницької обласної станції юних натуралістів

Рецензент:

Іваськевич Галина Леонтіївна – методист Вінницької обласної станції юних натуралістів.

Пояснювальна записка

Останнім часом у педагогіці багато розмов про систему навчально-виховного процесу, який охоплює всі вікові категорії дітей. Мова йде про соціально-педагогічну систему безперервної освіти «Сім'я – дошкільна установа - школа - вищий навчальний та позашкільний заклади»

Програма базується на «Базовому Компоненті Дошкільної Освіти», охоплює інтегрований освітній процес з урахуванням компетентнісного підходу.

Як основу даної програми еколого-натуралістичного виховання дітей було використано програму «Юні друзі природи», підготовлену співробітниками Національного еколого - натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України.

Оскільки, заняття проводяться з дітьми 5–7 років, дана програма адаптована для сприймання матеріалу дітьми зазначеного віку. Деякі розділи програми спрощені, адаптовані відповідно до віку дітей, деякі теми змінені.

Освітня концепція предмета не змінена, головним у програмі є принцип науковості, який реалізується в процесі формування понять про природу та природні явища.

Основним є формування у вихованців цілісної картини світу, пояснення взаємодії тваринного та рослинного світу, роль людини та вплив її на довкілля, формування екологічної культури, практична робота.

Мета гуртка «Юні друзі природи» початкового рівня є:

- формування розуміння взаємозв'язку природних явищ,
  - вироблення вмінь у проведенні фенологічних спостережень,
  - розвиток креативних здібностей дитини при вивченні природи,
- поглиблення знань про довкілля, набутих в наслідок життєвого досвіду,
-виховання екологічно грамотної поведінки дитини в природі.

Реалізація цієї мети здійснюється вирішенням таких завдань:

- набуття знань про типових представників рослин і тварин рідного краю,
- проведення фенологічних спостережень,
- єдність екологічного виховання і навчання,
- набуття практичних навичок і вмінь по догляду за живими істотами,
- формування активної життєвої позиції, відповідальності, співчуття.

Для досягнення мети програма складена на основі принципів дидактики, а саме: науковості, систематичності, доступності, послідовності. У програмі враховані також принцип красзнавства, сезонності, народних традицій регіону.

Для засвоєння навчального матеріалу передбачено проведення теоретичних та практичних занять. Дуже важливим для дітей дошкільного віку є впровадження занять у формі гри, екскурсії, спостережень, практичної роботи. Це дає змогу засвоїти учбовий матеріал зацікавлено, перетворити навчання на улюблене заняття, викликати бажання знати більше, вміти краще. Кожний розділ програми передбачає зв'язок теорії та практики, спілкування з природою.

Методи навчання:

- інтерактивний,
- евристичний,
- репродуктивний,
- релаксопедичний,
- наочний,
- сугестивний.

Для заохочування дітей проводяться виставки робіт, малюнків, інсценування казок, проведення ігрових програм, тематичних вечорів.

Важливим є тісна співпраця з батьками дітей. Адже у дошкільному віці сім'я відіграє дуже важливу роль у становленні світогляду дитини, розкритті її творчих здібностей. Саме у дошкільнят дуже високе прагнення до творчості.

Тому тут педагогу потрібно реалізувати прагнення і поєднання його з вихованням та навчанням.

Заняття проводяться два рази на тиждень, тривалість заняття - 30хв. + 30хв. з перервою 10 хв. Кількість гуртківців - 15.

№ з/п	Назва розділу	Кількість годин		
		Теоретичні заняття	Практичні заняття	Разом
1	Вступ.	4	4	8
2	Осінні фенологічні сигнали.	6	8	14
3	Рослинний світ рідного краю.	6	12	18
4	Фенологічні явища взимку.	6	8	14
5	Тваринний світ України.	8	12	20
6	Лікарські рослини нашого краю	2	8	10
7	Ліс - зелене багатство, його охорона.	2	4	6
8	Фенологічні спостереження навесні.	6	8	14
9	Охорона природи.	8	12	20
10	Наш рідний край.	8	10	18
11	Підсумкове заняття.	2	-	2
Всього		58	86	144

ПРОГРАМА

Початковий рівень

Вступ (8 год.)

Теоретична частина: Вступне заняття. Природне Довкілля. Людина, як частина природи.

Практична частина: Експедиція у куточок живої природи. Збирання та заготівля природного матеріалу.

Осінні фенологічні сигнали (14 год.)

Теоретична частина: Фенологічні сигнали в природі. В гостях у календаря природи. Осінь у лісі. Зміни у тваринному світі восени. Зміна забарвлення листя, розмаїття кольорів.

Практична частина: Експедиція на метеорологічний майданчик. Визначення видів дерев та кущів у безлистому стані. Збирання осіннього листя для створення панно. Перегляд мультимедійної презентації «У світі грибів».

Рослинний світ рідного краю (18 год.)

Теоретична частина: Рослини - основа життя на Землі. Кімнатні рослини, їх походження, правила догляду за ними. Рослини - символи України.

Практична частина: Складання гербарію лікарських рослин. Колекція насіння і плодів рослин. Ігрова програма «У бабусі на городі». Проведення дослідів «Часникова плантація». Спостереження за проростанням пшениці та квасолі. Вивчення впливу світла, тепла та води на розвиток рослин на прикладі кімнатних рослин.

Фенологічні явища взимку (14 год.)

Теоретична частина: Рослини взимку. Особливості хвойних рослин: дерев та кущів. Пристосування тварин до зими: зимова сплячка, зміна забарвлення, міграції. Сліди на снігу. Зимуючі птахи нашого регіону. Життя водоймищ взимку.

Практична частина: Експедиція «Прийняття рослин до зими». Створення «Їдальні для птахів». Свято зимуючих птахів. Екологічна акція «Пташина ялинка».

Тваринний світ України (20 год.)

Теоретична частина: Різноманітність тварин. Значення тварин у житті людини. Відмінні ознаки рослин і тварин. Ланцюги живлення. Тварини у казках, байках, піснях українського народу. Свійські та дикі тварини.

Практична робота: Спостереження та догляд за тваринами живого куточку. Екологічна гра «Впізнай мене!». Конкурс малюнків «Вони живуть поряд з нами». Постановка казки на екологічну тематику «Пригоди в лісовій школі». Участь у акції «Птах року». Експедиція «Біля дятлової кузні».

Лікарські рослини нашого краю (10 год.)

Теоретична частина: Лікарські властивості рослин. Лікарські дерева та кущі. «Трави лікарі». Правила збору лікарських рослин.

Практична частина: Гра «Подорож у країну лікаря Неболійка» Складання гербарію лікарських рослин. Запрошення на горняк чаю. Приготування фіточаїв. Вивчення цілющих властивостей кімнатних рослин «Аптека на підвіконні».

Ліс- зелене багатство, його охорона (6 год.)

Теоретична частина: Ліси - зелені легені Землі. Охорона лісів.

Практична частина: Екологічна акція «Посади дерево». Гра «Звуки лісу».

Фенологічні спостереження навесні (14 год.)

Теоретичні заняття: Весняні зміни у природі. Рослини весною: пробудження дерев та кущів, початок сокоруху. Весняні зміни у тварин. Життя пернатих навесні. Поява комах.

Практична частина: Експедиція «Пробудження сплячих красунь», дерева. Експедиція «Пробудження сплячих красунь», кущі.

Свято «Зустріч птахів». Участь у природоохоронній операції «Тендітна квіточка весни».

Охорона природи (20 год.)

Теоретична частина: Охорона природи - справа кожного. Природні багатства Землі. Причини зменшення чисельності тварин і рослин на Землі. «Червона Книга» - сигнал тривоги. Повітря, його склад. Чисте повітря - гарне здоров'я! В гостях у Гідринки, значення водних ресурсів.

Практична частина: Спостереження за пернатими навесні. Розвішування шпаківень. Екологічний відеолекторій «закони Коммонера». Проведення Дня Довкілля. Квіти своїми руками «Для рідної неньки». Екскурсія до екологічної стежини «Екологізнай».

Наш рідний край (18 год.)

Теоретична частина: Що таке клімат? Клімат України. Вплив господарської діяльності на природу. Природно - заповідні об'єкти області.

Практична частина: Передбачення погоди за місцевими ознаками. Ведення календаря природи. Гра «Веселий флюгер». Святкова програма «Ми маленькі українці!». Читання та обговорення подільської казки «Мороз, Сонце та вітер».

Підсумкове заняття (2 год.)

Святкова програма «В гостях у Екологізнайки»

Прогнозований результат

Освітній процес при реалізації даної програми в ДНЗ враховує формування у вихованців таких компетентностей:

Екологічна компетентність — здатність особистості до ситуативної діяльності побуті та природному оточенні, за якої набуті екологічні знання, навички, досвід і цінності актуалізуються в умінні приймати рішення, виконувати відповідні дії, нести відповідальність за прийняті рішення, усвідомлюючи їх наслідки для довкілля.

Ціннісно-сміслова компетентність. Це компетентність у сфері світогляду, пов'язана з ціннісними орієнтирами вихованця, його здатністю бачити та розуміти навколишній світ, орієнтуватись у ньому, усвідомлювати свою роль і призначення, творчу спрямованість, уміти вибирати цільові та значеннєві установки для своїх дій і вчинків, приймати рішення..

Загальнокультурна компетентність. Коло питань, в яких вихованець повинен бути добре обізнаний, мати пізнання та дуже широкий досвід діяльності: це особливості національної та загальнолюдської культури, духовно-моральні основи життя людини й людства.

Навчально-пізнавальна компетентність. Це сукупність компетентностей вихованця у сфері самостійної пізнавальної діяльності, що включає елементи логічної, методологічної, евристичної, загальнонавчальної діяльності, співвіднесеної з реальними об'єктами, які пізнаються.

Комунікативна компетентність. Включає знання необхідних мов, способів взаємодії з оточуючими й окремими людьми та подіями, навички роботи у групі, відігравання різних соціальних ролей у колективі.

Терміни, які повинні засвоїти вихованці: біологія, біорозмаїття, заказник, заповідник, природа, клімат, рослини, рослинність, тварини, довкілля, середовище існування, фактори природи, флора, фауна, Червона Книга України.

Література

- «Базовий Компонент Дошкільної Освіти». Державний стандарт
- Вербицький В. В. Формування практичного розуму цілеспрямованого учня- Київ, «Деміург», 2006 рік.
- Методика викладання основ екології в початковій школі, Черкаси, 2012.
- Матвійчук О, Пірхал А, Птахи Вінниччини, Вінниця, «ТОВ Нілан- ЛТД», 2017 рік.
- Програми для творчих об'єднань позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, Київ, «Богдан», 2005 рік, Міністерство освіти й науки України, Науково методичний центр середньої освіти МАН України, Академія педагогічних наук України.
- Мудрак О.В. Загальна екологія, Вінниця, 2011.